

บทที่ 1

บทนำ

ในสังคมโลกปัจจุบันที่เป็นสังคมขนาดใหญ่มีความซับซ้อนและความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุ ปัญหาชนกลุ่มน้อยมักเป็นปัญหาที่เกือบทุกประเทศต้องประสบอยู่ ความจริงแล้วปัญหานี้น่าจะมีขึ้นพร้อม ๆ หรือควบคู่กับการเกิดขึ้นของรัฐชาติ (nation-state) เพราะประเทศหรือรัฐชาติในปัจจุบันก็คือ การผนวกเอาดินแดนของกลุ่มรัฐอิสระเล็ก ๆ ในอดีตเข้าด้วยกันเป็นส่วนใหญ่ การแบ่งประเทศโดยใช้แนวอาณาเขต เช่นนี้จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ประเทศหรือรัฐชาติหนึ่ง ๆ จะรวมเอากลุ่มชาติพันธุ์ (ethnic group) ต่าง ๆ ซึ่งเป็นกลุ่มชนที่มีประวัติความเป็นมา เชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี และความเชื่อที่แตกต่างกันเข้าไว้ด้วยกัน นอกจากนี้ การอพยพของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ก็เป็นขบวนการที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยโบราณจนปัจจุบัน และเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลให้ประเทศหรือรัฐชาติหนึ่ง ๆ ประกอบด้วยชาติพันธุ์แตกต่างกันหลายกลุ่ม กลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างไปจากกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มใหญ่ที่มีอำนาจในการปกครองประเทศก็จะกลายเป็นชนกลุ่มน้อยไป

คำว่า "กลุ่มชาติพันธุ์" นี้ บางครั้งก็ใช้คำว่า "เชื้อชาติ" ในภาษาพูดทั่วไปก็คือ กลุ่มคนที่มีจุดกำเนิดของบรรพบุรุษร่วมกัน มีขนบธรรมเนียมประเพณีเดียวกัน และภาษาเดียวกัน ตลอดจนมีความรู้สึกในเผ่าพันธุ์เดียวกัน ตัวอย่างเช่น กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทย เช่น กลุ่มคนจีน กลุ่มคนไทย กลุ่มคนพม่า กลุ่มคนลาว กลุ่มคนเขมร กลุ่มคนกะเหรี่ยง กลุ่มคนอินเดีย กลุ่มคนม้ง เป็นต้น ปัจจัยทางด้านภาษาเพียงอย่างเดียวไม่สามารถกำหนดชาติพันธุ์ได้ ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรม ตลอดจนประวัติความเป็นมาทางประวัติศาสตร์เป็นตัวกำหนดที่สำคัญกว่า ทั้งนี้เพราะคนจีน คนอินเดีย หรือคนกะเหรี่ยง ต่างก็มีจิตสำนึกในความเป็นคนจีน คนอินเดีย หรือคนกะเหรี่ยง โดยคนทั้ง 3 กลุ่มนี้ต่างก็มีภาษาพูดหลายภาษา คนจีนพูดภาษาไทยหล่า กวางตุ้ง

ชกเกียน และต่างก็เรียกตัวเองว่าเป็นคนจีน คนอินเดียที่พูดภาษาฮินดู เบงกาลี ทมิฬ ต่างก็เรียกตัวเองว่าเป็นคนอินเดีย และคนกะเหรี่ยงไม่ว่าจะเป็นเผ่าไบวี่ หรือเผ่าสะกอ ก็เรียกตัวเองว่าเป็นคนกะเหรี่ยง ฉะนั้น การจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์จึงขึ้นอยู่กับเจ้าตัวว่า มีความสำคัญว่าเป็นกลุ่มใด (อมรา พงศาพิชญ์ 2530 : 2-3)

ดังนั้น ในการรวมกันอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างกันเหล่านี้ ซึ่งรวมไปถึงการที่กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้สามารถแสดงออกซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของตนได้โดยอิสระนั้นไม่ได้เป็นปัญหาในตัวของมันเองตราบเท่าที่กลุ่มเหล่านี้ยังมีความจงรักภักดีในชาตินั้นเป็นส่วนรวมและการแสดงออกเฉพาะซึ่งลักษณะเฉพาะของคนไม่เป็นการคุกคามต่อความมั่นคงของชาติและสถาบันสำคัญของสังคม อย่างไรก็ตาม เมื่อมีปัญหาหรือแนวโน้มว่าการแสดงออกและพฤติกรรมของกลุ่มดังกล่าวจะเป็นการคุกคามต่อความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของชาติ ประเทศต่าง ๆ ก็จำเป็นต้องกำหนดนโยบายหรือมาตรการต่าง ๆ ที่จะดำเนินการต่อกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านั้น เช่น การดำเนินนโยบายการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม (assimilation) การบูรณาการทางวัฒนธรรม (integration) การรวมเป็นพหุสังคม (pluralism) หรือการบังคับผสมกลมกลืนวัฒนธรรม (incorporation) เป็นต้น

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในเอเชียอาคเนย์ ที่ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์หลาย ๆ กลุ่มที่อาศัยอยู่ร่วมกัน ในบรรดาชาติพันธุ์ที่อยู่ด้วยคั้นนี้ มักจะแบ่งเป็นกลุ่มน้อย กลุ่มใหญ่ กลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ แต่ละกลุ่มล้วนมีวัฒนธรรม ภาษา ศาสนา ฯลฯ เป็นของตนเอง ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์บางกลุ่มก็สามารถที่จะรักษาเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มที่สืบทอดมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษไปยังรุ่นลูกรุ่นหลานได้ ในบรรดากลุ่มชาติพันธุ์ทั้งหลายที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยนั้น ลาวพวน หรือ ชาวพวน จัดเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่อาศัยอยู่กระจัดกระจายทั่วไปในประเทศและเชื่อว่าลาวพวนเหล่านี้ยังคงรักษาและสืบทอดเอกลักษณ์ของกลุ่มไปยังรุ่นลูกรุ่นหลานอย่างต่อเนื่อง

ความสำคัญของปัญหา

เป็นที่น่าสังเกตว่าในช่วง 20 ปีที่ผ่านมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ประเทศต่าง ๆ หลายประเทศในโลกต้องประสบกับปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ และปัญหานี้มีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น สาเหตุหนึ่งอันเนื่องมาจากความแตกต่างในเอกลักษณ์ในด้านต่าง ๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์ ตลอดจนความพยายามรักษาเอกลักษณ์ของกลุ่มเอาไว้ ดังนั้น เมื่อกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ได้รับการเลือกปฏิบัติจากชนกลุ่มใหญ่ที่มีอำนาจปกครองประเทศ จึงมักเกิดความรู้สึกว่าถูกกีดกันและไม่ได้รับความเป็นธรรม จึงได้แสดงความรู้สึกภายในที่ถูกกีดกันออกมา โดยแสดงออกทางพฤติกรรมที่ขัดแย้งกับชนกลุ่มใหญ่ที่เป็นผู้ปกครอง จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ นักทฤษฎีแนวใหม่ชี้ให้เห็นว่า ปัจจุบันแนวคิดเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์หรือปัญหาที่เกิดจากกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นปัญหาที่น่าสนใจ

ดังนั้น ปัญหาที่น่าสนใจ คือ คนลาวพวนซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่งที่ได้อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเมื่อประมาณ 150 ปีเศษล่วงมาแล้ว และลาวพวนเหล่านี้ได้รับอิทธิพลจากการดำเนินการนโยบายการผสมกลมกลืนอย่างเต็มที่ ปัจจุบันลาวพวนเหล่านี้เป็นคนไทยโดยสมบูรณ์ทั้งเชื้อชาติและสัญชาติ และเมื่อลาวพวนได้มีโอกาสได้รับการศึกษาและติดต่อใกล้ชิดกับวัฒนธรรมของชาวไทยนาน ๆ เข้าจึงได้มีการยอมรับและนำเอาบางส่วนไปใช้ในการดำเนินชีวิต (ประจักษ์ เข้มมุกต์ 2521 : 8) จึงทำให้การผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมของลาวพวนดั้งเดิมกับวัฒนธรรมของคนไทยเป็นไปด้วยดี ซึ่งเป็นผลทำให้การแสดงออกทางเอกลักษณ์ดั้งเดิมบางส่วนของลาวพวนลดน้อยลงหรืออาจสูญหายไป (สนิท สัมครการ 2515) จากงานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับลาวพวนแสดงให้เห็นว่าลาวพวน เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ถูกผสมกลมกลืนได้มากกว่าชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์บางกลุ่ม และการรักษา เอกลักษณ์ดั้งเดิมมีน้อยมาก

อย่างไรก็ตาม กระบวนการผสมกลมกลืนเป็นกระบวนการภายนอกที่เราสามารถสังเกตได้โดยตรง แต่ในด้านความสำนึกในเอกลักษณ์ (Identity Consciousness) ซึ่งเป็นกระบวนการภายในที่เราไม่สามารถสัมผัสได้โดยตรง เพราะว่าคุณค่าสำนึกในเอกลักษณ์เป็นความรู้สึกภายในที่ซ่อนเร้นอยู่ในจิตใจของแต่ละคน เป็น

เรื่องของภาวะจิตใจซึ่งเราจะสังเกตจากการแสดงออกมาของความรู้สึกภายในโดยดูจากพฤติกรรมที่แต่ละคนแสดงออกมา ทั้งนี้มีตัวชี้บางอย่างที่ทำให้สงสัยว่าความสำนึกในเอกลักษณ์บางอย่างของลาวพวนยังไม่หมดไป เช่น การรวมตัวกันก่อตั้งชมรมไทยพวน การพูดภาษาพวน การรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของลาวพวน ฯลฯ จากลักษณะดังกล่าว เมื่อนำมาพิจารณาศึกษากับทฤษฎีทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ในด้านการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและสังคมแล้ว จึงเป็นเรื่องที่น่าจะศึกษาว่าในฐานะที่คนลาวพวนเหล่านี้เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ไม่มีปัญหาในการปกครอง มีความสำนึกในเอกลักษณ์ด้านต่าง ๆ เช่น ความสำนึกในเอกลักษณ์ด้านภาษา ความสำนึกในเอกลักษณ์ด้านวัฒนธรรม ความสำนึกในเอกลักษณ์ด้านประวัติศาสตร์ ยังหลงเหลืออยู่หรือไม่

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งที่จะศึกษาปัญหาเกี่ยวกับความสำนึกของคนลาวพวน 3 ประการด้วยกันคือ

1. เพื่อศึกษาว่าคนลาวพวนยังมีความสำนึกในเอกลักษณ์ด้านต่าง ๆ ของตนมากน้อยเพียงใดและแนวโน้มในระยะเวลาที่ผ่านมาเป็นอย่างไร
2. ความเข้มข้นหรือความมากน้อยของความสำนึกในเอกลักษณ์ด้านต่าง ๆ ของลาวพวนขึ้นอยู่กับตัวแปรอะไรบ้าง
3. การรักษาไว้ในเอกลักษณ์ด้านต่าง ๆ ของลาวพวนมีผลทั้งทางบวกและทางลบต่อสังคมอย่างไรบ้าง

ความเข้าใจในปัญหา 3 ประการถือว่าเป็นสิ่งสำคัญเกี่ยวกับปัญหาชาติพันธุ์หรือชนกลุ่มน้อย ไม่เฉพาะแต่คนลาวพวนเท่านั้น แต่จะนำไปสู่ความเข้าใจในกลุ่มชาติพันธุ์หรือชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ ในสังคมไทยด้วย เช่น ชาวจีน ชาวมุสลิม ฯลฯ มีบ่อยครั้งที่นักศึกษาด้านกลุ่มชาติพันธุ์เกิดความสับสนระหว่างเอกลักษณ์และความสำนึกในเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มต่าง ๆ โดยถือว่าเป็นสิ่งเดียวกัน

ขอบข่ายทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

การศึกษาวิจัยในเรื่องความสำนึกในเอกลักษณ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวความคิด ความคิดจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นแนวทาง การศึกษาวิจัย ซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

(แมกซ์ เวเบอร์ 1962 : 305-309) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับความสำนึก

ในกลุ่มชาติพันธุ์ไว้ว่า ปัญหาที่ว่าความแตกต่างทางเชื้อชาติที่ปรากฏให้เห็นเด่นชัดอันเป็น ผลมาจากมรดกทางชีววิทยาหรือจากการสืบทอดทางวัฒนธรรมและสังคมนั้นไม่ได้มีความ สำคัญมาก เท่ากับความแตกต่างทางเชื้อชาติหรือชาติพันธุ์ดังกล่าวได้ เข้ามามีผลต่อความ เข้า กันได้หรือความรังเกียจของผู้ที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ ความไม่เหมือนกันระหว่างกลุ่มชาติ พันธุ์ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยกับชนกลุ่มใหญ่ซึ่งเป็นผู้ปกครองประเทศไม่จำเป็นจะต้องสร้างปัญหา ตลอดไป ความไม่เหมือนกันอาจจะ เป็น เป็นปัจจัยที่ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างกันร่วมมือ กันในเชิงสร้างสรรค์ก็ได้ครบใดที่ชนกลุ่มน้อยไม่ได้มีความรู้สึกถูกเอาผิด เอาเปรียบและ ไม่ได้ได้รับความเสมอภาคหรือไม่ได้รับความ เป็นธรรม ชนกลุ่มน้อยย่อมไม่รู้สึกตัวเองแตกต่างจากชนกลุ่มใหญ่และไม่มีความรู้สึกต่อต้านชนกลุ่มใหญ่ และการพบปะสังสรรค์ระหว่าง กลุ่มชาติพันธุ์จะเป็นไปได้ง่าย ถ้าต่างฝ่ายต่างเข้าใจซึ่งกันและกัน ยอมรับซึ่งกันและกัน ซึ่งการจะยอมรับกันและ เข้าใจกันได้ก็ขึ้นอยู่กับความเข้าใจในเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์

นอกจากนี้ เวเบอร์ ยังได้กล่าวว่า ลักษณะทางวัฒนธรรมใด ๆ ก็ตามสามารถ ที่จะเป็นจุดเริ่มต้นของแนวโน้มที่จะบิดเบี้ยวเฉพาะภายในพวกเดียวกันได้ ซึ่งความสำนึก เกี่ยวกับการผิดตัวอยู่เฉพาะในพวกของตนจะ เริ่มต้นจากความแตกต่างเพียงเล็กน้อยและจะค่อย ๆ พัฒนาไปและมีความ เข้มข้นมากขึ้นหรืออาจ เริ่มต้นมาจากชุมชนซึ่งแรกเริ่ม เคยอยู่ห่างไกล กันและได้อพยพย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ใกล้กัน โดยที่ลักษณะความแตกต่างกันยังคงอยู่ ในลักษณะ เช่นนี้กลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิงจากกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มอื่นอาจจะมี การคิดค่อ เฉพาะในพวกของตนจากลักษณะของการ บิดเบี้ยวเฉพาะในพวกเดียวกันนี้จะส่งผลกระทบต่อ การก่อรูปของชุมชนและ เป็นสิ่งแสดงถึงการ เกิดขึ้นตลอดจนการ เปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพการณ์ ที่เป็นเอกลักษณ์ในวิถีชีวิตของชุมชน และยังชุมชนใดที่มีความทรงจำเกี่ยวกับแหล่งกำเนิด

ของชุมชนแม้ยังคงอยู่แล้วที่นั่นจะยังคงมีความรู้สึกของชุมชนทางชาติพันธุ์อยู่เสมอ ซึ่งความรู้สึกถึงชุมชนชาติพันธุ์นี้มาจากปัจจัยหลายปัจจัย ได้แก่ ความทรงจำทางการเมืองร่วมกันหรือจากการคงอยู่ของความผูกพันกับชุมชนทางศาสนาดั้งเดิม ตลอดจนจากความต่อเนื่องของการกระชับความสัมพันธ์ในกลุ่มเครือญาติและความสัมพันธ์ในชุมชนด้านอื่น ๆ ในลักษณะที่เป็นการแพร่กระจายและความรู้สึกสัมพันธ์กันระหว่างชุมชนเก่าและใหม่ นอกจากนี้ ชุมชนทางภาษาและเอกลักษณ์ของระเบียบของชีวิตซึ่งถูกกำหนดโดยความเชื่อทางศาสนานั้นก็เป็นองค์ประกอบของความรู้สึกผูกพันทางชาติพันธุ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะทำให้เข้าใจในพฤติกรรมของผู้อื่น นับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ในชุมชน

สรุปจากแนวความคิดของ เวเบอร์ อาจกล่าวได้ว่าความเกี่ยวข้องทางชาติพันธุ์นั้นเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งจะได้รับผลกระทบอยู่ตลอดเวลาจากความแตกต่างที่ปรากฏให้เห็นซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของปัจเจกบุคคลในเรื่องเกี่ยวกับเกียรติทางสังคมและความภาคภูมิใจในชาติพันธุ์ของตน

(นาธาน เกลเซอร์และดาเนียล พี. เมนิฮาน 1970 : 34-46) ได้

กล่าวว่าในเกือบทุกสังคมของโลกและประกอบด้วยกลุ่มคนหลายกลุ่มหลายเชื้อชาติ และหลายชาติพันธุ์ ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้จะมีเอกลักษณ์เฉพาะของกลุ่มคน เป็นต้นว่า ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม วิถีชีวิต บรรพบุรุษ ผิวกาย เชื้อชาติ ตลอดจนภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ อาจจะสามารถกล่าวได้ว่า ประเทศในโลกปัจจุบันนี้เป็นไปไม่ได้ ที่ชาติรัฐหนึ่งจะประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์เพียงกลุ่มเดียว และมีเชื้อชาติบริสุทธิ์ ซึ่งจากการประชุมของกลุ่มนักวิชาการทางสังคมศาสตร์ จัดโดยสหประชาชาติได้ลงมติว่าในโลกปัจจุบันนี้ไม่มีเชื้อชาติ (Race) แท้ ๆ เหลืออยู่แล้ว (E.T.Thompson and E.C.Hughes 1958) ส่วนใหญ่แล้วแต่ละกลุ่มจะประกอบด้วยเชื้อชาติกลาย ๆ ซึ่งเกิดจากการผสมผสานระหว่างเชื้อชาติต่าง ๆ ในอดีตอันไกลมาเป็นเวลานาน การที่แต่ละสังคมแต่ละชาติต้องมีเลือดผสมเช่นนี้ ก็เนื่องจากสาเหตุต่อไปนี้

ประการแรก การที่ประเทศต่าง ๆ ถูกเรียกว่ารัฐชาติ (Nation State)

ในปัจจุบันนี้ก็เนื่องจากการผนวกเอาดินแดนของกลุ่มรัฐอิสระเล็ก ๆ จากอดีตมาเป็นส่วนใหญ่

แล้วกลายมาเป็นชาติรัฐใหม่ ซึ่งมีผลทำให้รัฐเล็ก ๆ เหล่านี้ต้องสูญเสียอำนาจการปกครอง หรือไม่ได้พร้อมใจกันมอบอำนาจให้กับกลุ่มที่มีอำนาจเหนือกว่าสิ่งที่เหลือสำหรับกลุ่มรัฐอิสระ เหล่านี้ คือ โครงสร้างทางสังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตซึ่งสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งอย่างไม่ขาดสาย นอกจากนี้ในการเป็นชาติรัฐเหล่านี้ กลุ่มใดที่มีอำนาจเหนือกลุ่มอื่นก็กลายเป็นชนกลุ่มใหญ่ (Dominant group) ส่วนกลุ่มที่เหลือนั้นก็กลายเป็นชนกลุ่มน้อย (Minority groups)

ประการที่สอง การอพยพโยกย้าย การอพยพระหว่างสังคมได้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางมาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ และในระหว่างการอพยพโยกย้ายนั้นก็ได้มีการผสมผสานเผ่าพันธุ์กันชนพื้นเมืองกลุ่มต่าง ๆ มาโดยตลอดบางกลุ่มก็ได้ผสมกลมกลืนกับชีวิตความเป็นอยู่กับชนพื้นเมืองได้จนไม่เห็นความแตกต่าง แต่บางกลุ่มก็ยังคงเก็บรักษาเอกลักษณ์ของตนอยู่อย่างเด่นชัดมาโดยตลอด สาเหตุที่ทำให้กลุ่มชนเหล่านี้ยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของตนทั้ง ๆ ที่อาจจะก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มมากกว่าการปรองดองก็เพราะคนในกลุ่มยังคงมีวิถีชีวิตหรือยึดถือวัฒนธรรมดั้งเดิมของกลุ่ม เพื่อความเป็นปึกแผ่นของกลุ่มและเพื่อความอยู่รอดของสมาชิกภายในกลุ่ม

จากการที่รัฐเกิดขึ้นมากมาย และมีลักษณะหลากหลายของวัฒนธรรม (Cultural pluralism) และมีกลุ่มวัฒนธรรมหนึ่งในจำนวนหลากหลายนั้นยึดครองอำนาจในการควบคุมปกครองรัฐ และพยายามสร้างชาติ (nation-building) ด้วยการพยายามทำให้กลุ่มวัฒนธรรมอื่น ๆ ภายในอาณาเขตรัฐหันมายอมรับแบบแผนทางวัฒนธรรมของกลุ่มที่ยึดอำนาจรัฐโดยละทิ้งความสวามิภักดิ์และจงรักภักดีต่อแบบแผนของวัฒนธรรมประจำกลุ่มหรือเผ่าพันธุ์ย่อย ๆ แต่จากหลักฐานที่ปรากฏจำนวนมากในช่วงระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมาได้เห็นได้ว่ากลุ่มชาติพันธุ์ย่อย ๆ เหล่านี้หา "ยอมสยม" ต่อแบบแผนทางวัฒนธรรมของกลุ่มที่ยึดกลุ่มอำนาจรัฐไม่ และมีจำนวนไม่น้อยที่แสดงออกอย่างแข็งขันถึงความต้องการที่จะดำรงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มและเผ่าพันธุ์ของตน แม้จะอยู่ในอาณาเขตเดียวกันกับรัฐก็ตาม ดังนั้น เมื่อกลุ่มชาติพันธุ์ย่อย ๆ เหล่านี้ ต่างก็รู้สึกว่ามีวิถีชีวิตของตนดีกว่าและเมื่อกลุ่มทั้งหลายจำเป็นต้องมาอยู่ร่วมกันหรือมีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วความบาดหมางทางความรู้สึกนึกคิดก็ย่อมจะติดตามมา ยิ่งถ้ากลุ่มหนึ่งพยายามก็จะกระตุ้น

เพื่อให้อีกกลุ่มหนึ่งยอมรับเอกลักษณ์ของคน ความขัดแย้งก็อาจจะทวีความรุนแรงมากขึ้น

เกลเซอร์ ได้เห็นว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง ค.ศ.1960 - ปัจจุบัน ความพยายามของกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มในหลายรัฐ ทั้งรัฐเก่าใหม่ รัฐที่พัฒนาแล้วและรัฐด้อยพัฒนา ต่างก็ต้องการแยกตัวออกเป็นอิสระทั้งทางการเมืองและอาณาเขต เช่น พวกบาสก์ในสเปน พวกเฟลมมิสในเบลเยียม แคว้นควิเบกในแคนาดา พวกเคิร์ดในอิหร่านหรือแม้แต่ในสหรัฐอเมริกาที่ถือว่าเป็นเบ้าหลอมทางวัฒนธรรมก็ต้องประสบกับปัญหานี้ โดยเกลเซอร์ เชื่อว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนี้สืบเนื่องจากความรู้สึก (perception) หรือความสำนึก (consciousness) ในการต้องการอิสระของกลุ่มชาติพันธุ์ และข้อเท็จจริง (reality) ที่ได้ชี้ว่ากลุ่มชาติพันธุ์ของคนชาติความมั่นคงในด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรม หากอยู่ภายใต้การปกครองของกลุ่มวัฒนธรรมที่ยึดกุมอำนาจของรัฐนั้นต่อไป

นอกจากนี้ เกลเซอร์ ยังเน้นย้ำว่า ปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมโลก ในปัจจุบันนี้สืบเนื่องมาจากความแตกต่างทางด้านชาติพันธุ์ (ethnic conflict) หรือความขัดกันทางเชื้อชาติ (racial conflict) ซึ่งเป็นความขัดแย้งภายในชาติและจะแพร่ขยายไปทั่วโลก และยิ่งปัจจุบันนี้โลกได้มีการพัฒนาระบบการสื่อสาร ทำให้การแพร่กระจายความคิดและอุดมการณ์จากรัฐหนึ่งไปสู่รัฐหนึ่ง จึงทำให้ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์กลายเป็นความขัดแย้งระหว่างชาติไปด้วย ดังนั้น ปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ก็จะมีทวีความรุนแรงมากขึ้นในทุกสังคมโลก

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสำนึกในเอกลักษณ์ด้านต่าง ๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มต่าง ๆ ในประเทศไทยปัจจุบันยังมีไม่กว้างขวางนัก ส่วนมากเป็นงานวิจัยเกี่ยวกับความสำนึกทางการเมือง ความสำนึกในชนชั้น ความสำนึกในเอกลักษณ์ของชาติ การบูรณาการแห่งชาติ เป็นต้น ดังนั้น การศึกษางานวิจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์กับเรื่องความสำนึกในเอกลักษณ์ด้านต่าง ๆ มีดังนี้คือ

ขจัดภัย นุรุษพัฒน์ (2526) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในไทยกับความมั่นคงของชาติโดยได้กล่าวว่า ชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยได้สร้างปัญหาในแง่ความมั่นคงแห่งชาติหลายประการ ชนิดและความรุนแรงของปัญหาจะแตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่ม ซึ่งปัญหาหนึ่งที่เกิดจากชนกลุ่มน้อย ได้แก่ ปัญหาความผูกพันกับชาติพันธุ์เดิม เช่น กรณีของชาวญวน ที่มีลักษณะชาตินิยม จึงทำให้ชาวญวนพวกนี้พยายามคงความเป็นญวนของตนเอาไว้ แยกตัวออกจากคนไทยและยังคงมีความจงรักภักดีและผูกพันอยู่กับเวียดนามเหนืออย่างเหนียวแน่น ความรู้สึกผูกพันอยู่กับชาติพันธุ์ดั้งเดิมของชาวญวนจึงมีอยู่สูงและเป็น การคุกคามต่อความมั่นคงของประเทศไทยโดยตรงสำหรับกรณีของชาวจีน ที่ได้อพยพเข้ามาเป็นเวลานานแล้ว และด้วยลักษณะค่านิยม วัฒนธรรมและการดำรงชีวิตทั่วไปที่คล้ายคลึงกับคนไทย จึงสามารถผสมผสานอยู่ร่วมในสังคมไทยได้อย่างค่อนข้างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แต่สิ่งที่น่าเป็นห่วงที่ ขจัดภัย นุรุษพัฒน์ ได้เสนอไว้ก็คือ สิ่งที่มาจากรายนอก เพราะในระยะหลังวัฒนธรรมจีนได้เผยแพร่เข้ามาในไทยมากซึ่งอาจมีผลเป็นการโน้มน้าวและกระตุ้นให้ชาวจีนมีความรู้สึกแยกออกจากสังคมไทย เกิดความรู้สึกผูกพันกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ในประเทศจีน ทั้งที่วิถีชีวิตและความรู้สึกทั่วไปได้กลายเป็นไทยไปหมดแล้ว โดยเฉพาะการโน้มน้าว ในลักษณะนี้เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดผลทางอ้อมทางด้านจิตวิทยาสูงและได้ชี้ให้เห็นว่าความจริงแล้วการที่ชนกลุ่มน้อยจะคงไว้และแสดงออกซึ่งลักษณะทางวัฒนธรรมและความเป็นเอกลักษณ์บางอย่างของคนนั้นมีได้ เป็นเรื่องที่เสียหายแต่อย่างใดคร้ามเท่าที่การแสดงออกเช่นนี้จะไม่ก่อให้เกิดการแบ่งแยกจนส่งผลกระทบต่อความเป็นชาติ อย่างไรก็ตาม ขจัดภัย นุรุษพัฒน์ ก็ไม่ได้ให้ความสำคัญในประเด็นของความสำนึกในเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ที่

แอบแฝงอยู่ภายใน

สนธิ สัมครการ (2515) ได้กล่าวถึงลักษณะสังคมของลาวพวนที่อยู่ในประเทศไทยว่า ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในภาคกลางของไทยมีผลทำให้วิถีชีวิตเก่า ๆ ของพวกลาวพวนและศาสนาเปลี่ยนแปลงไปบ้าง จากการแต่งงานกับคนไทยและจากนโยบายการกลมกลืนชาติ (assimilation) ที่ต้องการให้ชนกลุ่มน้อยในประเทศรู้สึกเป็นคนไทย มีความอบอุ่นเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการปกครองจึงทำให้ไม่เกิดอุปสรรคใด ๆ ในอันที่ทำให้คนลาวพวนจะกลายมาเป็นคนไทยใช้ชีวิตแบบไทย ๆ และการที่พวกลาวพวนมาตั้งถิ่นฐานส่วนใหญ่ในภาคกลาง ซึ่งเป็นความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจมากที่สุด มีผลทำให้ความเป็นอยู่ของลาวพวนเปลี่ยนไปจากแบบเก่า ๆ ด้วย ส่วนทางด้านภาษา พบว่าสภาพการณ์ดังกล่าวข้างต้นมีอิทธิพลต่อการใช้ภาษาของลาวพวน กล่าวคือ ลาวพวนไม่นิยมพูดภาษาเดิมของตน ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าการรักษาเอกลักษณ์เดิมของลาวพวนนี้มีน้อยกว่าชนกลุ่มน้อยกลุ่มอื่น แต่สนธิ สัมครการ มิได้เจาะลึกในเรื่องความสำนึกในเอกลักษณ์

อารง สุทธาศาสน์ (2519) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งของชาวไทยมุสลิมในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยได้สรุปว่า ปัญหาต่าง ๆ ของสี่จังหวัดภาคใต้ คือ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างชนสองกลุ่ม คือ ชาวไทยมุสลิมฝ่ายหนึ่งและเจ้าหน้าที่ของทางราชการและชาวไทยพุทธอีกฝ่ายหนึ่ง ความขัดแย้งนี้เกิดจากความแตกต่างของเอกลักษณ์เกือบทุกด้านของชนสองกลุ่มนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเอกลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ ศาสนา วัฒนธรรม และภาษา เอกลักษณ์ทั้งสามประการนี้ทำให้เกิดภาวะทางจิตวิทยาของกลุ่ม คือ การแบ่งพรรคแบ่งพวก ในแง่พวกเขาพวกเขาไม่ว่าจะมองในแง่ของชาวไทยพุทธหรือชาวไทยมุสลิม เมื่ออยู่ในสภาวะการณ์ที่ชนสองกลุ่มนี้จะต้องสัมพันธ์กันในทางการเมืองและการปกครองแล้วภาวะจิตวิทยานี้ทำให้เกิดความตึงเครียดในลักษณะต่าง ๆ ขึ้นมา ความตึงเครียดจะมีความเข้มข้นมากขึ้น เมื่อผสมผสานกันเข้ากับปัญหาเรื่องกลุ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ กลุ่มอิทธิพล กลุ่มเจ้าหน้าที่ที่ทุจริต กลุ่มขบวนการต่าง ๆ นโยบายอันไม่เหมาะสมของรัฐบาล ตลอดจนจนสภาวะตกต่ำทางเศรษฐกิจและการเมือง ฯลฯ อารง สุทธาศาสน์ ชี้

ให้เห็นว่า ปัญหาต่าง ๆ เริ่มต้นที่เอกลักษณ์ที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มชนสองกลุ่ม และอาจจะลงเอยด้วยความรุนแรง เช่น การปะทะกันระหว่างชาวไทยมุสลิมกับเจ้าหน้าที่และชาวไทยพุทธ เพียงแค่ออกรื้อให้มีชนวนที่รุนแรงพอเท่านั้น ถึงแม้ว่าความรุนแรงนี้อาจจะไม่เกิดขึ้นง่ายนักแต่ไม่มีใครประกันได้ว่ามันอาจจะไม่เกิดขึ้น คราบไคที่เราปล่อยให้สถานการณ์มีความตึงเครียดตลอดเวลา (อารง ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของความสำนึกในเอกลักษณ์ซึ่งแฝงอยู่ภายใน)

อินทิดา บารูอา. (Indira Barua 1984 : 1-15) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ
ลักษณะบางประการเกี่ยวกับความสำนึกในเอกลักษณ์ของชาวไทย (Tais) ในรัฐอัสสัม ซึ่งอยู่ทางตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศอินเดีย ในรัฐอัสสัมจะมีกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มต่าง ๆ อาศัยอยู่มากมาย และเป็นกลุ่มชนที่อพยพมาอยู่ในรัฐนี้ในระยะเวลาที่ต่างกัน ประเด็นที่ศึกษาเป็นการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการรักษาซึ่งเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ภาษา ของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเฉพาะในกรณีของชาวไทยอาหม (Tai Ahoms) และไทยตารุง (Tai Turungs) หรือไทยรุ่ง (Tairung) ในรัฐอัสสัม ซึ่งชาวไทยอาหมและชาวไทยรุ่งได้อพยพเข้ามาอยู่ในรัฐอัสสัม 2 ช่วง คือ ช่วงแรก เข้ามาในศตวรรษที่ 12 (A.D. 1288-1826) ช่วงที่ 2 เข้ามาในกลางศตวรรษที่ 18-19 พวกไทยอาหม และไทยรุ่งที่เข้ามาจะอยู่ในพื้นที่ที่ต่างกัน มีภาษาพูดเป็นของตนเอง นับถือศาสนาพุทธ ยึดถือในขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของตน นิยมแต่งงานภายในกลุ่มของตน แม้ว่าในปัจจุบันรัฐบาลอินเดียจะพยายามให้พวกไทยอาหมและไทยรุ่งเหล่านี้หันมานับถือศาสนาฮินดูและพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของไทยอาหมและไทยรุ่งก็ตาม ชาวไทยอาหมและไทยรุ่งเหล่านี้ก็ได้จัดระเบียบชีวิตของตนในทางสังคม-วัฒนธรรมเสียใหม่ เพื่อได้รับกับสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลง แต่ก็ยังคงรักษาประเพณีดั้งเดิมของตนไว้ ในด้านภาษานั้นพวกเขายังคงใช้ภาษาของตนเองในชีวิตประจำวัน และอินทิดา บารูอา ยังพบว่าแม้ว่าชาวไทยในรัฐอัสสัมกลุ่มต่าง ๆ จะได้มีการเปลี่ยนแปลงไปในหลาย ๆ ด้านก็ตาม แต่พวกเขาก็ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของพวกเขาไว้ และเริ่มมีความสำนึกในเอกลักษณ์ของตนเองสูงมากขึ้น

วินัย คุรวรรณทัณฑ์ (2523) ได้ทำการวิจัย ทศนะของคนไทยใน 4 จังหวัดภาคใต้ พบว่า ศาสนาเป็นตัวแปรอิสระที่สำคัญที่สุดในการกำหนดหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติ รองลงมาคือ ภาษา ซึ่งทั้ง 2 ตัวแปรนี้มีความสำคัญในการสร้างความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน

บาร์บาราและสืออน ไฮเวลล์ (1975, : 68) ได้พบว่า ภัยพิบัติความ

ขัดแย้งระหว่างกลุ่มเชื้อชาติต่าง ๆ ในประเทศมาเลเซีย นั้น สืบเนื่องมาจากมาเลเซีย ประกอบด้วยกลุ่มคนหลายเชื้อชาติ ตามสถิติในปี พ.ศ.2521 มาเลเซียมีจำนวนประชากรทั้งหมด 11,284,000 คน ประกอบด้วยชาวมมาเลเซีย 53.4% ชาวจีน 35.3% ชาวอินเดีย 10.5% และเชื้อชาติอื่น ๆ ประมาณ 1% ชาวมมาเลเซียส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชนบท ประกอบอาชีพทางการเกษตร ฝึการศึกษาต่ำและฐานะยากจนกว่ากลุ่มเชื้อชาติอื่น ๆ ชาวจีนส่วนใหญ่ทำการค้าขายอยู่ในเมืองและเป็นผู้กุมอำนาจทางเศรษฐกิจของประเทศ ชาวอินเดียส่วนหนึ่งทำสวนยาง อีกส่วนหนึ่งประกอบอาชีพทางด้านธุรกิจที่มีฐานะมั่งคั่ง ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มเชื้อชาติต่าง ๆ ส่วนใหญ่เกิดจากรูปแบบของการดำเนินชีวิตของคนแต่ละเชื้อชาติซึ่งแตกต่างกัน นอกจากนี้ก็มีเหตุผลมาจากความไม่เท่าเทียมกันทางด้านสิทธิทางการเมือง และความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและในการดำเนินนโยบายของรัฐบาล มาเลเซียมักจะให้สิทธิแก่คนมาเลเซียเหนือกว่าชาติอื่น ๆ เช่น สิทธิในการรับราชการ ผู้มีโอกาสรับตำแหน่งสูง ๆ และมีความสำคัญต่อประเทศมักจะเป็นชาวมมาเลย์เท่านั้น และในทางการเมืองผู้นำสูงสุดของประเทศรัฐธรรมนูญได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า ผู้ที่จะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีมาเลเซียจะต้องเป็นคนเชื้อชาติมาเลย์เท่านั้น นอกจากนี้สิทธิทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาก็ได้ให้โอกาสแก่ชาวมมาเลย์มากกว่าชาติอื่น ๆ เช่น มหาวิทยาลัยมาลายา มีระเบียบกำหนดไว้ว่า ชนเชื้อชาติมาเลย์สามารถเข้าศึกษาได้ถึง 80% อีก 20% ที่เปิดโอกาสให้คนเชื้อชาติอื่น ๆ ซึ่งประกอบไปด้วย ชาวจีน อินเดีย ไทย และอื่น ๆ เหตุผลต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วนี้ได้ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างเชื้อชาติทวีความรุนแรงจนกลายเป็นเหตุจลาจล สถานการณ์ถึงขั้นเลวร้ายจนรัฐบาลไม่สามารถควบคุมไว้ เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2512 ยังผลให้มีผู้เสียชีวิตประมาณ 500 คน ทรัพย์สินต่าง ๆ ถูกทำลายพินาศเป็นมูลค่าหลายสิบล้านเหรียญ

สมมติฐานการวิจัย

จากการทบทวนในทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและเหตุผลต่าง ๆ แล้ว สามารถกำหนดสมมติฐานในการวิจัย ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ความสำนึกในเอกลักษณ์ด้านต่าง ๆ ของลาวพวนยังหลงเหลืออยู่และในระยะเวลาที่ผ่านมาความสำนึกในเอกลักษณ์ด้านต่าง ๆ จะปรากฏตัวเด่นชัดขึ้น

สมมติฐานที่ 2 ความเข้มข้นหรือความมากน้อย ความสำนึกในเอกลักษณ์ด้านต่าง ๆ ของลาวพวนจะเป็นไปตามองค์ประกอบหรือตัวแปร ดังต่อไปนี้

2.1 วัย มีความสัมพันธ์กับการรักษาไว้หรือการสลัดทิ้งความสำนึกในเอกลักษณ์ด้านต่าง ๆ กล่าวคือ คนที่วัยสูงอายุจะมีการรักษาไว้ซึ่งความสำนึกในเอกลักษณ์ด้านต่าง ๆ สูงกว่าคนที่อยู่ในวัยรุ่น-วัยหนุ่ม หรือวัยกลางคน

2.2 ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการรักษาไว้หรือการสลัดทิ้งความสำนึกในเอกลักษณ์ด้านต่าง ๆ กล่าวคือ คนที่มีการศึกษาระดับสูงจะมีความสำนึกในเอกลักษณ์ด้านต่าง ๆ สูงกว่าคนที่มีระดับการศึกษาต่ำ หรือระดับปานกลาง

2.3 การมีส่วนร่วมทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการรักษาไว้หรือการสลัดทิ้งความสำนึกในเอกลักษณ์ด้านต่าง ๆ กล่าวคือ ผู้ที่มีส่วนร่วมทางสังคมบ่อยครั้งจะมีการรักษาไว้ซึ่งความสำนึกในเอกลักษณ์ด้านต่าง ๆ สูงกว่าผู้ที่มีส่วนร่วมทางสังคมน้อยครั้งหรือไม่เคยเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมเลย

สมมติฐานที่ 3 การรักษาไว้ในเอกลักษณ์ด้านต่าง ๆ ของลาวพวนจะมีผลต่อสังคมกล่าวคือ

3.1 เกิดการรวมตัวของลาวพวนทั้งที่อยู่ในท้องถิ่นและในต่างถิ่น

3.2 เกิดการช่วยเหลือระหว่างลาวพวนด้วยกันมากขึ้น เป็นการยกสถานภาพของลาวพวนและการฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรมลาวพวนมากขึ้น

ตัวแปรในการวิจัย

จากปัญหาและสมมติฐานการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรสำคัญในการ

วิจัย ดังต่อไปนี้

1. ตัวแปรอิสระ คือ

1.1 วัย

1.2 ระดับการศึกษา

1.3 การเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม

2. ตัวแปรตาม คือ ความสำนึกในเอกลักษณ์ด้านต่าง ๆ โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้านคือ

2.1 ความสำนึกในเอกลักษณ์ด้านประวัติศาสตร์

2.2 ความสำนึกในเอกลักษณ์ด้านภาษา

2.3 ความสำนึกในเอกลักษณ์ด้านวัฒนธรรม

3. ตัวแปรทดสอบหรือตัวแปรคุม เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่กำหนดไว้ตามสมมติฐานนั้นอาจจะได้รับอิทธิพลทางใดทางหนึ่งจากตัวแปรอื่น ๆ อีกหลายตัว ผู้วิจัยจึงกำหนดตัวแปรคุม ดังต่อไปนี้

3.1 ตัวแปรเงื่อนไข คือ เพศ เนื่องจากเห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมและความสำนึกในเอกลักษณ์ด้านต่าง ๆ อาจจะเปลี่ยนแปลงไปตามเพศ กล่าวคือ เพศชาย อาจจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมบ่อยครั้งมากกว่าเพศหญิง จึงทำให้มีความสำนึกในเอกลักษณ์ด้านต่าง ๆ สูงกว่าเพศหญิงก็ได้

3.2 ตัวแปรดีความ คือ

ความรู้สึกอนุรักษนิยม กล่าวคือ การที่วัยมีความสัมพันธ์กับความสำนึกในเอกลักษณ์ด้านต่าง ๆ นั้นอาจจะเป็นเพราะผู้ที่มีวัยสูงอายุมากขึ้นจะมีความรู้สึกอนุรักษนิยมมากกว่าผู้ที่อยู่ในวัยรุ่น-วัยหนุ่ม หรือวัยกลางคน และความรู้สึกอนุรักษนิยมดังกล่าวนี้ทำให้ผู้ที่มีวัยสูงอายุมีความสำนึกในเอกลักษณ์ด้านต่าง ๆ มากกว่าผู้ที่อยู่ในวัยรุ่น-วัยหนุ่ม หรือวัยกลางคน

การเข้าถึงข้อมูล กล่าวคือ เพศชายอาจจะเป็นสาเหตุให้เข้าถึงข้อมูลได้มากกว่าเพศหญิง จึงทำให้มีความสำนึกในเอกลักษณ์สูงกว่าเพศหญิง ผู้ที่มีการ

ศึกษาสูง เป็นสาเหตุทำให้เข้าถึงข้อมูลได้มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาค่ำ จึงทำให้มีความสำนึกในเอกลักษณ์ด้านต่าง ๆ สูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาค่ำ และผู้ที่เข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมบ่อยครั้ง เป็นสาเหตุทำให้เข้าถึงข้อมูลได้มากกว่าผู้ที่เข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมน้อยครั้ง หรือไม่เคยเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมเลย จึงทำให้มีความสำนึกในเอกลักษณ์สูงกว่าผู้ที่เข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมน้อยครั้งหรือไม่เคยเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมเลย

นิยามศัพท์

เมื่อความเข้าใจร่วมกันเป็นพื้นฐาน จะขอให้ความหมายศัพท์บางคำที่เกี่ยวข้องและเป็นประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ไว้เป็นสังเขปดังนี้

ความสำนึก (consciousness) หมายถึง ความรู้สึกสำนึกในการกระทำ หรือการมีตัวตนในทางสังคมวิทยา หมายถึง การรู้ตัวว่าตนเองมีอยู่ (self-consciousness) หรือมีคนอื่นอยู่ด้วยและตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มนั้น (social or group consciousness) ความสำนึกในทางสังคม (social consciousness) หรือความสำนึกสาธารณะ (public consciousness) คือ การรู้และคำนึงถึงสิ่งที่เป็นส่วนรวมร่วมกันและผู้อื่นที่ร่วมสัมพันธ์กันเป็นกลุ่มเดียวกับตน การกำหนดกลุ่มสังคมหรือกลุ่มสาธารณะด้วยเกณฑ์ต่าง ๆ กันทำให้เกิดความสำนึกในกลุ่มต่าง ๆ ชนิดกัน เช่น ความสำนึกทางเชื้อชาติ (racial consciousness) หรือความสำนึกทางชาติพันธุ์ (ethnic consciousness) หรือความสำนึกทางชนชั้น (class-consciousness) ซึ่งมีสาระหลักเดียวกันคือ บุคคลมีความรู้สึกคำนึงถึงการมีอยู่ของกลุ่มแต่ละประเภทนั้นและตนเองเป็นสมาชิกของกลุ่มหนึ่งที่เปรียบเทียบกับกลุ่มอื่นที่มีอยู่ในประเภทเดียวกัน ความตระหนักสำนึกนี้จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อสมาชิกของกลุ่มเดียวกัน และต่อกลุ่มอื่นที่ต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน (พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2524 : 81-82)

เอกลักษณ์ (identity) หมายถึง ลักษณะเด่นหรือบุคลิกภาพเด่นของบุคคล

หรือกลุ่มที่ทำให้บุคคลหรือกลุ่มนั้นรู้สึกว่าแตกต่างจากบุคคลอื่นหรือกลุ่มอื่น และทำให้บุคคลอื่นหรือกลุ่มอื่นรู้จักว่าบุคคลนั้นหรือกลุ่มนั้นเป็นใคร (Webster's 1971 : 297)

ความสำนึกในเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnic Identity consciousness) หมายถึง ความรู้สึกในลักษณะที่เด่นชัดของบุคคลหรือกลุ่มหรือสังคมที่แตกต่างจากบุคคลหรือกลุ่มหรือสังคมอื่น ซึ่งเป็นความรู้สึกของบุคคลหรือกลุ่มหรือสังคมที่ยึดถือหรือยึดเหนี่ยว สิ่งเหล่านี้ร่วมกันจนกระทั่งทำให้บุคคลหรือกลุ่มหรือสังคมมีลักษณะโดดเด่นจนสามารถแยกแยะหรือชี้เฉพาะได้ว่าเป็นของบุคคลหรือของสังคมไหนและแสดงให้เห็นความแตกต่างได้ สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ความสำนึกในเอกลักษณ์อาจจะแบ่งออกเป็นหลายด้าน เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์อาจจะแบ่งเป็น ด้านภาษา ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี และด้านประวัติศาสตร์ เป็นต้น

นิยามตัวแปร

ความสำนึกใน เอกลักษณ์ด้านภาษา

1. นิยามทั่วไป หมายถึง ความรู้สึกที่ว่าภาษาทวนที่ใช้ติดต่อกันภายในกลุ่มลาวทวนด้วยกันนั้นคือว่าภาษาไทยภาคกลาง เป็นภาษาที่ดั้งงามสมควรจะเก็บรักษาไว้
2. นิยามปฏิบัติการ หมายถึง การใช้ภาษาทวนพูดติดต่อกับชาวทวนในท้องถิ่นและในหมู่ชาวทวนด้วยกัน และสอนให้ลูกหลานทวนพูดภาษาทวน ใช้ภาษาทวนพูดในชีวิตประจำวัน

ความสำนึกใน เอกลักษณ์ด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี

1. นิยามทั่วไป หมายถึง แนวทางการดำเนินชีวิตของลาวทวนที่สืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปอีกรุ่นหนึ่งอย่างไม่ขาดสาย ความรู้สึกที่ว่าวัฒนธรรมประเพณีของลาวทวน เป็นสิ่งที่ดั้งงาม เป็นแบบฉบับของชีวิตที่ลาวทวนส่วนมากควรทวงแทนและปกป้องรักษาไว้
2. นิยามปฏิบัติการ หมายถึง รูปแบบวิธีการอันเป็นการปฏิบัติในด้านต่าง ๆ

เพื่อการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นที่ยอมรับของลาวพวนโดยทั่วไปและความรู้สึกของลาวพวนส่วนมากเห็นว่าความทงแทนและปกป้องรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของลาวพวนเอาไว้ เช่น กำฟ้า ใส่กระจาด บุญข้าหลาม สารท บุญทหาชาติ กวนข้าวทิพย์ สงกรานต์ บุญกลางบ้าน ทิ้งข้าว เรียงขวัญและสูขวัญ เป็นต้น นอกจากนี้ยังรวมไปถึงวิถีชีวิตประจำวัน การแต่งกาย ความรู้สึกในการแต่งงานระหว่างลาวพวนด้วยกันเอง สิ่งที่ยึดเหนี่ยวกันของลาวพวน ฯลฯ

ความสำนึกในเอกลักษณ์ด้านความเป็นมาทางประวัติศาสตร์

1. นิยามทั่วไป หมายถึง ความรู้สึกหรือการรับรู้เรื่องราวในอดีต ความทรงจำ ซึ่งมักแสดงออกมาในรูปของเรื่องเล่า นิยายต่าง ๆ ตามความรู้สึกของชาวบ้าน เรื่องเล่าหรือนิยายนั้นอาจจะไม่ตรงกับความเป็นจริงก็ได้

2. นิยามปฏิบัติการ หมายถึง การรับรู้หรือความรู้สึกผูกพันในเรื่องราวในอดีตหรือประวัติความเป็นมาที่มักจะแสดงออกมาในรูปของเรื่องเล่า บางเรื่องอาจจะอยู่ในรูปสัญลักษณ์และบางเรื่องก็อยู่ในความทรงจำโดยตรง เรื่องทำนองนี้เป็นประวัติศาสตร์ที่อยู่ในความรู้สึกนึกคิดของชาวพวนและมีการทำให้ชาวพวนแต่ละรุ่นเล่าสู่กันฟังต่อ ๆ กันมาด้วยความยกย่องภูมิใจ

วัย หมายถึง อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น

วัยรุ่น-วัยหนุ่ม อายุ 15-35 ปี

วัยกลางคน อายุ 36-59 ปี

วัยสูงอายุ อายุ 60 ปีขึ้นไป

ระดับการศึกษา หมายถึง การจบโรงเรียนสายสามัญหรือเทียบเท่าของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยการศึกษาในระดับต่ำ คือ ไม่เรียนหนังสือ ไม่จบ ป.4 - จบ ป.7 การศึกษาระดับกลาง คือ จบ ม.ศ.1-จบอนุปริญา การศึกษาระดับสูง คือ จบปริญญาตรีขึ้นไป

การเข้ามีส่วนร่วมทางสังคม หมายถึง การเข้าไปมีส่วนร่วมสัมพันธ์กับลาวพวนในท้องถิ่นโดย การเข้าไปช่วยงานหรือเข้าไปดู/ฟังที่วัดหรือในชุมชน ซึ่งเป็นงานที่เกี่ยวกับประเพณีต่าง ๆ

การเข้าถึงข้อมูล หมายถึง การที่ลาวพวนในท้องถิ่นได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกัน และกัน เช่น การได้พูดคุยเกี่ยวกับเรื่องของลาวพวน การทราบเกี่ยวกับประวัตินมาเป็น ของลาวพวน การอ่านเอกสารเกี่ยวกับลาวพวน การได้ทราบถึงชีวิตความเป็นอยู่ของลาว พวนทั้งในท้องถิ่นของตนและท้องถิ่นอื่น เป็นต้น

ความรู้สึกอนุรักษนิยม หมายถึง แนวโน้มหรือการแสดงออกไปในทางต่อต้านการเปลี่ยนแปลงและยึดถือสนับสนุนระเบียบที่ตั้งมั่นอยู่แล้ว คิดนี้เป็นมูลฐานให้เกิดเสถียรภาพแห่งสังคม คิดอนุรักษณ์นี้ คือ การเห็นคุณค่าของสิ่งเก่า ๆ ที่คุ้นเคยอยู่และที่พึ่งพาเชื่อถือได้ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2524 : 82)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เป็นการเพิ่มพูนความรู้ในทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาให้มีความรู้ความ เข้าใจดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะในด้านการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ในสังคมตลอด จนในเรื่องความสำนึกในเอกลักษณ์ด้านต่าง ๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มอื่น ๆ ที่มีอยู่ในประเทศ ไทย ซึ่งยังไม่มีผู้ทำการศึกษาแพร่หลายมากนัก

2. เพื่อเป็นการเสริมความรู้ในเรื่องของลาวพวนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย และเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยที่จะมีต่อไป